

Schooltv-weekjournaal in het basisonderwijs

Bacheloropdracht Onderwijskunde

Opleiding:	Onderwijskunde
Universiteit:	Universiteit Twente
Student:	L.J. Beestman
Studentnummer:	s0205028
Studiejaar:	2011-2012
1 ^e begeleider:	A. Handelzalts
2 ^e begeleider:	P.H.G. Fisser

Samenvatting

Schooltv-weekjournaal is een actualiteitenprogramma voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs. Dit programma wordt door 75% van de Nederlandse basisscholen bekeken, maar van deze scholen maakt slechts 2% gebruik van het bijbehorende lesmateriaal (DUO Market Research, 2011). De beweegredenen voor het inzetten van dit televisieprogramma in het onderwijs worden in dit onderzoek onderzocht. Hiervoor zijn op twee Nederlandse basisscholen waar beperkt gebruik wordt gemaakt van het bijbehorende lesmateriaal observaties van en interviews met leerkrachten en leerlingen afgenomen. Op deze manier is getracht een beeld te vormen over het gebruik van Schooltv-weekjournaal. Resultaten laten zien dat de scholen Schooltv-weekjournaal inzetten in het onderwijs omdat het programma een leuke manier is van de leerlingen bewust te maken van het nieuws van de wereld. Daarbij bleek dat de leerkrachten tevreden zijn over de manier waarop zij het programma inzetten in het onderwijs. Over de mogelijkheden van bijbehorende lesprogramma's die Schooltv aanbiedt zijn de leerkrachten niet goed op de hoogte. Deze onbekendheid vormt samen met een overvol lesprogramma en de kosten, redenen voor de beperkte inzet van de bijbehorende lesmaterialen.

1. Inleiding¹

Schooltv-weekjournaal is een programma van Schooltv, een onderdeel van de NTR, de Nederlandse publieke omroep voor informatie, educatie en cultuur. Schooltv biedt televisieprogramma's aan voor het onderwijs. Schooltv-weekjournaal is een wekelijks actualiteitenprogramma voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs. Met als doel leerlingen bewust te maken van wat er in de wereld gebeurt zo staat op de site te lezen. Bij dit programma bestaat lesmateriaal in de vorm van een website en een tweewekelijkse leerlingenkrant (Hagen, 2011). Schooltv-weekjournaal werd in 2011-2012 door ongeveer 75% van de Nederlandse basisscholen bekeken, en de inhoud werd goed beoordeeld, door de leerlingen met gemiddeld een 7,9 en door de leerkrachten gemiddeld met een 8 (DUO Market Research, 2012). Sinds september 2011 werken de redacties van het Jeugdjournaal en Schooltv-weekjournaal samen om kwalitatief betere programma's te maken (NOS, 2011).

Andere cijfers uit het onderzoek van DUO Market Research (2011) vertellen dat van alle gebruikers 4% beschikt over het bijbehorend lesmateriaal en daarvan gebruikt 38% het bijbehorend lesmateriaal daadwerkelijk. De beweegredenen van scholen om Schooltv-weekjournaal zo in te zetten als zij doen zijn echter onduidelijk. Het doel van dit onderzoek is het krijgen van een beeld van deze beweegredenen.

Om achter deze beweegredenen te komen, is het allereerst van belang uit te zoeken hoe scholen die het bijbehorende lesmateriaal beperkt gebruiken het televisieprogramma in het lesprogramma inzetten. Vervolgens is het interessant te achterhalen waarom scholen zo gebruik maken van Schooltv-weekjournaal als zij doen en vervolgens explorerend te onderzoeken wat hun ervaring is met het werken met Schooltv-weekjournaal. Op deze manier kan een diepgaand beeld worden gevormd over de beweegredenen van scholen om Schooltv-weekjournaal zo te gebruiken als ze doen.

Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

“Wat zijn de beweegredenen voor het gedeeltelijk inzetten van het lesmateriaal bij het televisieprogramma Schooltv-weekjournaal door Nederlandse basisscholen?”

Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

- a) *Op welke manier zetten basisscholen het programma Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal in?*
- b) *Welke redenen zijn er om het programma Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal in te zetten in het basisonderwijs?*
- c) *Hoe beoordelen leerkrachten en leerlingen de manier waarop zij Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal inzetten?*

Door de vele ontwikkelingen in de technologie en de komst van het internet wordt steeds minder onderzoek gedaan naar het gebruik van educatieve televisie in het onderwijs, terwijl dit nog steeds een veel gebruikt medium is. Dit onderzoek zal een aanvulling zijn op de wetenschappelijke kennis over educatieve televisie in het onderwijs. Daarnaast is voor Schooltv deze informatie interessant omdat zij aan de hand hiervan eventuele aanpassingen kunnen doen aan hun producten. Ook voor basisscholen

¹ Met dank aan A. Handelzalts (eerste begeleider Universiteit Twente) en P.H.G. Fisser (tweede begeleider Universiteit Twente)

is deze informatie interessant omdat zij eventuele aanpassingen kunnen doen aan hun gebruik van de programma's.

In het theoretisch kader dat volgt, staan relevante concepten beschreven die gebruikt zijn in dit onderzoek. Hierop volgt de methode waarin staat beschreven hoe dit onderzoek is vormgegeven. Vervolgens zullen de resultaten van dit onderzoek besproken worden, waaruit conclusies worden getrokken die bediscussieerd worden in het laatste gedeelte.

1. Theoretisch kader

1.1 Educatieve televisie

In 1963 deed de televisie haar intrede als leermiddel in het Nederlandse onderwijs. Dat jaar begon de stichting Nederlandse Onderwijs Film (NOF) te experimenteren met het nieuwe medium televisie. Hiervoor werd al vanaf de jaren 20 gebruik gemaakt van de onderwijsfilm en onderwijsdia in het onderwijs. In 1965 ging de NOF over in de NOT, de Nederlandse Onderwijs Televisie (Knot, 2011). Deze ontwikkelingen werkten samen met de geboortegolf na de tweede wereldoorlog, waardoor een tekort aan onderwijsfaciliteiten ontstond (Heuvelman, Fennis & Peters, 2011), mee aan de groei van het gebruik van audiovisuele media in het onderwijs.

Educatieve heeft televisie bewezen een geschikt medium te zijn voor het onderwijs. In vele onderzoeken kwam naar voren dat mensen van bijvoorbeeld het nieuws op televisie net zoveel leren of zelfs meer dan van het nieuws in de krant (van der Molen, 1998). Voorwaarde is dat het televisieprogramma zo is opgebouwd dat de woorden en plaatjes inhoudelijk overeenkomen. Informatie die via verschillende zintuigen (ogen en oren) binnenkomt wordt via verschillende systemen in de hersenen verwerkt en daardoor beter opgenomen (Moreno & Mayer, 2000).

Anderson, Huston, Schmitt, Linebarger en Wright (2001) stellen dat het kijken van informatieve televisieprogramma's door kleuters geassocieerd is met hoge schoolprestaties. In een onderzoek van Huston, Bickham, Lee en Wright (2007) werd gevonden dat het educatieve programma Sesamstraat bijdraagt aan de ontwikkeling van de woordenschat bij kinderen onder de 5 jaar. Ook Richert, Robb en Smith (2011) tonen aan dat erg jonge kinderen onder de 2 jaar van televisie kunnen leren. Voorwaarde is dat deze programma's speciaal zijn ontwikkeld voor deze leeftijdsgroep, en dat het kijken naar deze programma's begeleid moet worden, zodat kinderen hun vragen kunnen stellen. Zo noemen Schramm, et al. (1961; geciteerd in Neuman, 1995) dat om televisie in te zetten om effectief intellectuele of creatieve activiteiten te stimuleren, de televisie moet worden bekeken in een ruimte waar kinderen vrij vragen kunnen stellen, discussiëren, of meer informatie zoeken. Chu en Schramm (2004) beamen dit, zij noemen dat de televisie niet het hele onderwijs kan overnemen. Het is belangrijk om een educatief televisieprogramma na te bespreken om zo het leren te bevorderen, er moet tijd worden ingepland voor een verwerkingsopdracht, er moet tijd en geld worden gestoken in goede instructie voor de leerkrachten om om te gaan met de televisie en de techniek moet in orde zijn. Televisie is net als andere media, zo stelt Neuman (1995), een vorm van scholing die formeel moet worden geleerd voordat het volledig kan worden begrepen: *"After all we would not give children books and expect them to read them without instruction, why then should we expect them to know how to watch television?"* (Neuman, 1995; p.108). Want zo stelt Reeves (1998) dat in de meeste onderzoeken educatieve televisie als het een goed doordacht onderdeel van het curriculum is het positieve leerresultaten oplevert. Dit wordt ondersteund door een citaat van Seels, Fullerton, Berry en Horn (1996 p.356): *"that instructional television is a firmly established teaching tool that is positively regarded by classroom teachers and increasingly well-supported with equipment and programming"*.

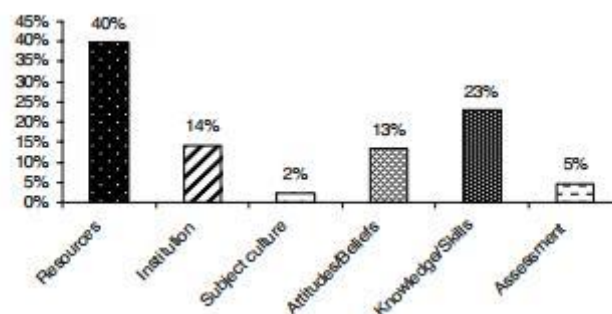
1.2 Inzet van educatieve televisie in het onderwijs

In de voorgaande paragraaf kwam naar voren dat educatieve televisie, mits het goed geïmplementeerd is, een geschikte aanvulling is voor het onderwijs. De basis van het onderwijs wordt gevormd door het curriculum. Het curriculum is het gehele plan voor alle leeractiviteiten (van den Akker, 2003). Het curriculum bestaat volgens Van den Akker (2003) uit tien componenten: *leerdoelen, leeromgeving, leerinhoud, docentrollen, leeractiviteiten, bronnen en materialen, groeperingsvormen, tijd, toetsing en visie* (zie Figuur 1). Deze componenten zijn afhankelijk van elkaar, als er een verandert veranderen ze allemaal. Bij de implementatie van educatieve televisie is het daarom noodzakelijk over alle componenten goed na te denken. Zo ook over de docentrollen leerkrachten zijn erg belangrijk bij een implementatie van een vernieuwing, zij moeten deze begrijpen en erachter staan (Hixon en Buckenmeier, 2009), zij zijn immers degenen die nieuwe vaardigheden en gedragingen moeten ontwikkelen om met de vernieuwing om te gaan (Fullan & Smith, 1999).

Figuur 1 Curriculair Spinnenweb (van den Akker, 2003, p. 10)

Uit onderzoek is gebleken dat de implementatie van technologie in het onderwijs niet altijd goed verloopt. Van technologie wordt vaak weinig of op onjuiste wijze gebruik gemaakt (Hixon & Buckenmeier, 2009). Redenen hiervoor zijn onder andere een gebrek aan tijd om te leren hoe de technologie te gebruiken, gebrek aan tijd om lessen voor te bereiden, gebrek aan goede training op geschikte tijden, gebrek aan technische ondersteuning bij problemen en het gebrek aan passende techniek (Fabry & Higgs, 1997; geciteerd door Hixon & Buckenmeier, 2009). Hew en Brush (2007) hebben 123 barrières gevonden die een aanvulling zijn op deze redenen. Deze barrières hebben zij onderverdeeld in zes hoofdcategorieën: *a. Resources b. Knowledge and skills c. Institution d. Attitudes and beliefs e. Assessment f. Subject culture*. In Figuur 2 is te zien in welke percentages de hoofdcategorieën werden genoemd in voorgaande onderzoeken. Hieruit valt op te maken dat de twee meest genoemde problemen waarom technologie niet goed wordt gebruikt in het onderwijs de *resources* en *knowledge and skills* waren. Onder *resources* valt onder andere de beschikbaarheid van de techniek, maar ook ondersteuning bij het oplossen van technische problemen. Onder *knowledge and skills* valt de kennis over de techniek, de inhoud en hoe de techniek moet worden ingezet.

Figuur 2 Relatieve frequenties van het voorkomen van barrières bij gebruik van een technologie in onderzoeken (Hew & Brush, 2007, p.226)

Ondanks de vele dilemma's en barrières kiezen scholen toch voor vernieuwingen als educatieve televisieprogramma's. Neuman (1995) stelt dat er bij de beslissing om educatieve televisie in te gaan zetten in het onderwijs twee verschillende redeneringen kunnen meespelen. De ene redenering komt vanuit de gedachte dat er grote bezorgdheid heerst over de negatieve effecten van televisie op kinderen. Het onderwijs zou kinderen moeten leren om op een goede manier met televisie om te gaan. Een andere reden is dat de televisie gebruikt kan worden om kinderen te motiveren te leren. De 'slechte' maar wel 'leuke' programma's van de televisie worden gedoogd om zo de kinderen specifieke onderwerpen te leren en hun leescapaciteit te vergroten, op deze manier werd geprobeerd zelfs de moeilijkst lerende kinderen toch te interesseren. Daarnaast moeten er ook strategische beslissingen worden genomen die te maken hebben met de toegankelijkheid, de doelgroep en de kosten van de in te zetten televisieprogramma's (Bates, 1980). Als de keuze is gemaakt voor educatieve televisie moeten er, zo stelt Bates (1980), tactische beslissingen worden genomen die gaan over de allocatie van televisie in het onderwijs en de educatieve functie van televisie. De educatieve functie die televisie kan hebben wordt beschreven door Levelt (1981; geciteerd in Olden, 1984). Hij noemt een aantal functies die de programma's van Schooltv hebben ten aanzien van de leerkracht, ten aanzien van de leerlingen en ten aanzien van de leerstof (zie Tabel 1).

Tabel 1 Functies van Schooltv (Levelt, 1981; geciteerd in Olden, 1984, p.86)

Functies ten aanzien van de leerkracht	Leerkrachtvervangend; imitaties van een klassieke les Lesondersteunend; programma's worden voorbereid en vervolgens van een follow-up voorzien door de leerkracht Onderwijsassisterende instructies; alleen te gebruiken als de televisie iets beter kan dan de leerkracht Bijscholing; een belangrijke bedoeling van de NOT is om leerkrachten van impulsen te voorzien
Functies ten aanzien van de leerlingen	Wekken van belangstelling Vorming van waarden, attitudes en opinies Bijbrengen van kennis en vaardigheden
Functies ten aanzien van de leerstof	Verrijking, zinvolle aanvulling op het leerplan Ondersteuning van vak- en vormingsgebieden Nieuwe ontwikkelingen aangeven

Koumi (2006) heeft zich recent beziggehouden met het vraagstuk welke functies video precies heeft in het onderwijs. De drie belangrijkste functies van video zijn volgens hem het assisteren van leren en vaardigheden ontwikkelen, het aanbieden van ervaringen en het voeden van motivaties en gevoelens. Tabel 2 geeft een specificatie weer van de toegevoegde waarde die video heeft voor elke onderwijs functie. Een voorbeeld is dat doordat video dynamisch is, er plaatsen kunnen worden getoond en belevingen worden gecreëerd die normaal niet in het klaslokaal kunnen worden aangeboden.

Naast deze beschrijvingen van functies die educatieve televisie kan hebben voor het onderwijs geeft ook Schooltv op haar website een tiental redenen waarom zo specifiek naar Schooltv-weekjournaal gekeken zou moeten worden (zie Tabel 3). Het programma brengt nieuws op niveau, is leuk en stimuleert meningsvorming. Daarnaast sluiten de uitzending en het bijborend lesmateriaal bij het taalonderwijs en geeft het een stem aan leerlingen door bijvoorbeeld de stelling.

Tabel 2 Toegevoegde waarde van video en onderwijs functies(Koumi, 2006, p.4)

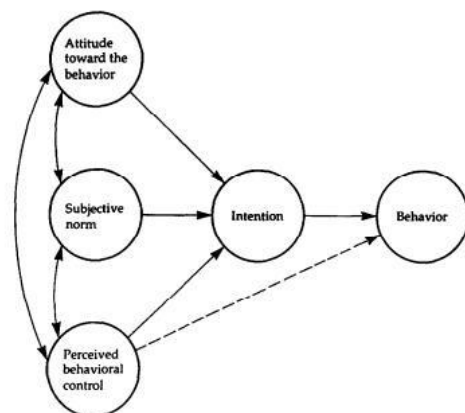
Onderscheidende manieren voor het assisteren van LEREN en ontwikkelen van VAARDIGHEDEN	Aanbieden van ERVARINGEN door het laten zien van het normaal ontoegankelijke	VOEDEN (motivaties, gevoelens)
Samengestelde plaatjes	Dynamisch	Stimulerend
Geanimeerde schema's	Plaatsen	Galvanize/aanzetten tot actie
Visueel	Uitzichtpunten	Motiverend om een strategie te gebruiken
Metafoor/symboliek/analogie		Verzachten van eenzaamheid
Modellering	Technisch	Veranderen van mening
Illustratief	3D	Geruststellend
Gecondenseerde tijd	Langzaam/snel	Echtheid van academische abstracties
Naast elkaar	Mensen/dieren	
Kracht door verhalen	Aan-uit	
Demonstratief	Chronologisch	
	Bronmateriaal	
	Geënceneerde gebeurtenissen	

Tabel 3 Redenen volgens Schooltv voor het inzetten van Schooltv-weekjournaal.

Redenering
1. Het Schooltv-weekjournaal brengt nieuws op niveau.
2. Het Schooltv-weekjournaal maakt leerlingen bewust van de wereld.
3. Het Schooltv-weekjournaal maakt gevoelige onderwerpen bespreekbaar.
4. Het Schooltv-weekjournaal stimuleert meningsvorming.
5. Het Schooltv-weekjournaal laat leerlingen kennis maken met serieuze media.
6. Het Schooltv-weekjournaal sluit aan bij taalonderwijs.
7. Het Schooltv-weekjournaal heeft aandacht voor actuele onderwijsthema's.
8. Het Schooltv-weekjournaal geeft een stem aan leerlingen.
9. Het Schooltv-weekjournaal zorgt voor media-educatie.
10. Het Schooltv-weekjournaal is leuk!

1.3 Ervaringen van leerkrachten en leerlingen

De ervaring van leerkrachten en leerlingen is belangrijk om te kunnen verklaren waarom een leerkracht een programma als Schooltv-weekjournaal zal inzetten in het onderwijs. De ervaring van een persoon, 'percieved behavioral control', samen met de mening over deze ervaring, *attitude toward the behavior* en de intentie, 'intention' van de persoon leidt volgens Ajzen (1991) tot gedrag (zie Figuur 3). Leerlingen en leerkrachten hebben ervaringen die te maken kunnen hebben met kennis die wordt overgedragen, met de mogelijkheid van televisie om dingen te laten zien die in het klaslokaal niet mogelijk zijn en het gevoel wat je krijgt van het programma. De functies die video heeft a) *het assisteren van leren en vaardigheden*, b) *het aanbieden van ervaringen* en c) *het voeden van motivaties en gevoelens* genoemd door Koumi (2006) kunnen dienen als overkoepelende

Figuur 3 Theory of planned behavior (Ajzen, 1991, p.182)

concepten voor de ervaringen van leerkrachten en leerlingen.

In de halfjaarrapportage van DUO Market Research (2011) over Schooltv-weekjournaal kwam naar voren dat het programma door leerkrachten met gemiddeld een acht wordt beoordeeld. Leerkrachten vinden het programma “een afwisselend actualiteitenprogramma dat goed aansluit bij de belevingswereld van de kinderen. Door de goede duidelijke presentatie krijgen kinderen op hun eigen niveau iets mee van het nieuws en de actualiteiten.”. Over het bijbehorende lesmateriaal dat door slechts 2% van de basisscholen wordt gebruikt, geven de leerkrachten aan: “de belangrijkste functie van het materiaal dat leerlingen een verbetering van inzicht in oorzaken en gevolgen van gebeurtenissen in de wereld.”. De leerling-website wordt door 15% van de scholen die het televisieprogramma inzetten gebruikt en wordt beoordeeld door de leerkrachten met een 7,7, de leerlingen beoordelen deze site met een 7,9 (DUO Market Research, 2011). Hieruit is op te maken dat de leerkrachten het programma Schooltv-weekjournaal positief beoordelen. In 1981 is er een uitgebreid behoefte onderzoek in het basisonderwijs uitgevoerd door de Nederlandse Onderwijs Televisie (NOT). Uit dit onderzoek kwam een hoge waardering voor schooltelevisie in het lager onderwijs aspecten die naar voren kwamen waren *het illustratieve, visuele aspect, het actuele aspect, het stimulerende en activerende aspect, het ondersteunende aspect en de afwisseling in het lesgebeuren* (Olden, 1984). Westley en Jacobson (1963) vonden in hun onderzoek een zelfde positieve houding van leerkrachten ten opzichte van educatieve televisie in het onderwijs, “er wordt geleerd door het kijken naar televisie, televisieprogramma’s voorzien de leerkrachten van nieuwe inhoud en nieuwe manieren van instructies geven over een bepaald onderwerp”, daarbij denken de ondervraagde leerkrachten niet dat de televisie de echte leerkracht overbodig zal maken. Een nadeel van de programma’s is dat de kosten van het begeleidend materiaal als erg hoog worden ervaren zo stelt van Zon in het tijdschrift *Onderwijs en Media* (1979; geciteerd in Olden, 1984).

2. Methode

Om een duidelijk beeld te krijgen van de beweegredenen van Nederlandse basisscholen voor het kijken naar Schooltv-weekjournaal en de manier waarop zij gebruik maken van het programma en het bijbehorend lesmateriaal is er gekozen voor een casestudy. Deze casestudy wordt uitgevoerd op twee basisscholen die geen gebruik maken van het bijbehorende lesmateriaal. Het voordeel van een casestudy is dat het onderzoek plaatsvindt in de natuurlijke omgeving waardoor het beeld dat ontstaat niet vertekend is (Yin, 1994). Het onderzoek heeft een kwalitatieve vorm met observaties en interviews. Een kwalitatief onderzoek is flexibel en heeft diepgang om zo de inhoud, didactiek en organisatie binnen de praktijkcontext in kaart te brengen (Baarda, de Goede & Teunissen, 2005). Door dit binnen de praktijkcontext in kaart te brengen zal een goed beeld ontstaan hoe basisscholen in het dagelijks leven gebruik maken van Schooltv-weekjournaal, en door interviews te houden waarin doorgevraagd kan worden zal een duidelijk beeld ontstaan waarom zij op deze wijze gebruik maken van het programma en het bijbehorend lesmateriaal.

2.1 Respondenten

De respondenten van dit onderzoek zijn leerkrachten en leerlingen van twee Nederlandse basisscholen. Deze scholen zijn gekozen op basis van gebruik van het televisieprogramma Schooltv-weekjournaal. Daarbij is gelet op het beperkte gebruik van bijbehorend lesmateriaal en de beschikbaarheid van de school. Van beide scholen hebben de leerkracht en leerlingen van één groep deelgenomen aan dit onderzoek, dit ging om twee groepen uit de doelgroep van Schooltv-weekjournaal. Bij School B gaat het om een gemengde groep van de groepen 6, 7 en 8. In Tabel 4 is een overzicht van de respondenten per school weergegeven.

Tabel 4 Overzicht van de respondenten per school

School	Groep	Aantal leerkrachten	Aantal leerlingen
School A	7	1	23
School B	Bovenbouw groep	1	24

2.2 Instrumenten

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van observaties en interviews om de benodigde data te verkrijgen. In Tabel 5 is schematisch weergegeven welke deelvraag wordt beantwoord met welk instrument.

Tabel 5 Overzicht van de dekking van de deelvragen door observaties of interviews

Deelvraag	Observaties	Interviews Leerkracht	Interviews Leerlingen
1. Op welke manier zetten basisscholen het programma Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal in?	X	X	
2. Welke redenen zijn er om het programma Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal in te zetten in het basisonderwijs?		X	
3. Hoe beoordelen leerkrachten en leerlingen de manier waarop zij Schooltv-weekjournaal en het bijbehorende lesmateriaal inzetten?		X	X

Het doel van de observaties is erachter te komen hoe Schooltv-weekjournaal wordt ingezet in het onderwijs. Observatie is volgens Yin (1994) een sterke dataverzamelmethode omdat deze een erg uitgebreid beeld geeft van het fenomeen in haar omgeving in de huidige tijd. De observaties zijn gedaan aan de hand van een observatieschema². In dit observatieschema zijn de observaties verdeeld in drie onderdelen; *deel 1: voor de uitzending*, *deel 2: tijdens de uitzending* en *deel 3: na afloop van de uitzending*. Per onderdeel zijn tien vragen opgesteld gebaseerd op de tien componenten van het curriculaire spinnenweb van Van den Akker (2003). Het doel van deze opsplitsing is een overzichtelijk beeld te geven van het gebruik van Schooltv-weekjournaal. Per school zijn 3 observaties uitgevoerd van de dagdelen dat de uitzendingen werd bekeken, bij school A was dit de maandagmiddag en bij school B de maandagochtend.

Nadat alle observaties zijn gedaan zijn er interviews afgenomen bij de leerkrachten van de geobserveerde klassen. Deze interviews zijn gehouden aan de hand van een topic-list³ dat is opgesteld na afloop van de observaties om zo de leerkracht niet te beïnvloeden en opvallende zaken van de observaties te kunnen bespreken. In deze topic-list staan de volgende onderwerpen;

- a) *Beweegredenen van het gebruik van de uitzending* gebaseerd op de functies van Schooltv van Levelt (1981; geciteerd in Olden, 1984) en toegevoegde waarde van video van Koumi (2006);
- b) *Beweegredenen van het niet gebruiken van het bijbehorende lesmateriaal* gebaseerd op redenen die Hixon en Buckenmeier (2012) en redenen van Hew en Brush (2007) noemen voor het niet goed verlopen van een implementatie van een innovatie in het onderwijs;
- c) *Kennis van de leerkracht over techniek en het gebruik* gebaseerd op de resultaten van de halfjaarrapportage Schooltv-weekjournaal (DUO Market Research, 2011).

² Het observatieschema is op te vragen bij de auteur

³ De topic-lijst is op te vragen bij de auteur

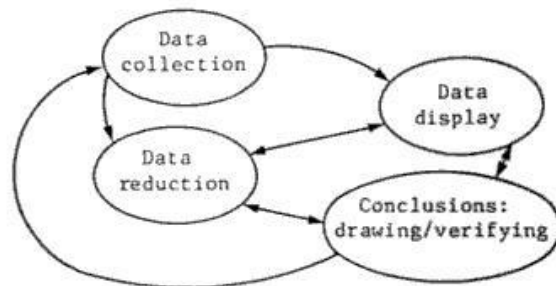
- d) *Plaats van het programma in het curriculum* gebaseerd op het curriculaire spinnenweb van Van den Akker (2003);
- e) *De ervaring van de leerkracht met het programma* hierbij wordt gebruik gemaakt van de functies van video (Koumi, 2006).

Door middel van een ongestructureerd interview gebaseerd op een topic-lijst is er de mogelijkheid gecreëerd om door te vragen bij relevante onderwerpen en een informele sfeer te creëren waarin de leerkracht zich op haar gemak voelt en zo meer informatie geeft.

Naast de observaties en de interviews met de leerkrachten zijn korte semi-gestructureerde interviews van maximaal vijf vragen gehouden met de leerlingen van de geobserveerde klassen. Alle leerlingen zijn geïnterviewd, dit gebeurde in groepjes van 4-5 leerlingen. De vragen voor deze interviews zijn voorop vastgesteld in een vragenlijst⁴. Het doel van deze interviews was de mening van de leerlingen over Schooltv-weekjournaal naar boven te krijgen. Een tweetal voorbeelden van vragen die gesteld zijn; “*Wat vind jij van het programma Schooltv-weekjournaal? Wat vind jij ervan als de aflevering niet op vrijdag wordt gekeken?*”.

2.3 Analyse

De verzamelde data is geanalyseerd met gebruik van het programma Atlas.ti. Dit is een programma waarin de uitgewerkte interviews en observaties gecodeerd kunnen worden, en deze codes overzichtelijk kunnen worden weergegeven. Bij deze analyse zijn stappen uitgevoerd die Miles en Huberman (1994) beschrijven voor het uitvoeren van een kwalitatieve analyse (zie Figuur 5). Als eerste stap is de informatie gereduceerd, overbodige informatie als niet nuttige quotes van leerkrachten en leerlingen zijn verwijderd. Vervolgens is in stap twee de overgebleven gecodeerd. Aan de hand van het theoretische kader zijn er a priori codes opgesteld, dit zijn codes die voorafgaand aan de analyse zijn opgesteld. Voorbeelden van deze codes zijn: *leerdoelen, leeromgeving, leerinhoud, docentrollen, leeractiviteiten, bronnen en materialen, groeperingsvormen, tijd, toetsing en visie* (Van den Akker, 2003), *gebrek aan tijd om te leren hoe de technologie te gebruiken en om lessen hiermee voor te bereiden, gebrek aan goede training op geschikte tijden, gebrek aan technische ondersteuning bij problemen en het gebrek aan passende techniek* (Fabry & Higgs, 1997; geciteerd door Hixon & Buckenmeier, 2012). De resultaten hiervan zijn per school weergegeven en per onderwerp is er een vergelijking opgesteld van de twee scholen. Na het coderen zijn in de derde stap de resultaten vergeleken met de theorie en daaruit conclusies getrokken (Miles & Huberman, 1994).

Figuur 5 Overzicht van de schematische verhouding tussen de stappen voor analyse (Miles & Huberman, 1994; p.12).

2.4 Betrouwbaarheid/validiteit

Binnen het onderzoek is de betrouwbaarheid van de data gewaarborgd door gebruik te maken van observatieschema's en topiclijsten bij de interviews op deze manier worden alle belangrijke aspecten vanuit de literatuurstudie niet uit het oog verloren. Daarnaast zijn er beeldopnames bij de observaties en geluidsopnames van de interviews gemaakt. Op deze manier zijn de afgenomen

⁴ De vragenlijst is op te vragen bij de auteur

observaties en interviews nog eens te bekijken en beluisteren en meerdere keren te analyseren als dit nodig blijkt.

Om de validiteit te waarborgen in dit onderzoek is gebruik gemaakt van triangulatie (Dooley, 2001). Triangulatie wordt bereikt door onderzoek te doen waarbij informatie wordt verzameld door middel van meerdere instrumenten, in dit onderzoek door observaties en interviews. De combinatie zorgt voor een duidelijker beeld van het gebruik van Schooltv-weekjournaal. Doordat de observeerder in de klas zit bij de observatie kan de een vertekend beeld geven, de constructvaliditeit gaat hierdoor wat omlaag (Dooley, 2001). Na afloop van de observaties is een membercheck uitgevoerd om zo de interne validiteit te verhogen (Dooley, 2001), en de leerkrachten te betrekken bij het onderzoek (Lincoln & Guba, 1985).

3. Resultaten

Hieronder staan de resultaten van de observaties en interviews. Allereerst zal in worden gegaan op de resultaten van de observaties over het gebruik van Schooltv-weekjournaal, dit wordt gedaan aan de hand van de 10 componenten van het curriculaire spinnenweb van Van den Akker (2003). Voor de componenten Visie en Leerdoelen zijn uit de observaties geen resultaten gekomen, deze zullen in de daaropvolgende paragrafen behandeld worden. Verder worden de beweegredenen van de leerkrachten voor het gebruik van Schooltv-weekjournaal behandeld. Vervolgens worden de ervaringen van de leerkrachten en leerlingen weergegeven.

3.1 Inzet van Schooltv-weekjournaal in het onderwijs

3.1.1 School A

Tijd: Op School A wordt elke maandagmiddag van 13.30 – 14.00 (zie Tabel 6) naar Schooltv-weekjournaal gekeken. Dit is een gewoonte van de tijd waar het nog niet mogelijk was om de aflevering via internet te bekijken.

[Leerkracht School A] “(...) *het werd toen gewoon opgenomen op vrijdag en op maandag was het beschikbaar en als je de televisie had dan keek je het. Op maandag ging de televisie rond, voor hetzelfde gemak kijk je het nu op dinsdag of op woensdag, daar is geen theorie over waarom je dat op maandag zou moeten doen. Dat is gewoon iets wat ooit zo gegroeid is binnen deze school*”

Bronnen en materialen: De aflevering wordt op het digibord dat voorin de klas hangt bekeken. De aflevering wordt bekeken op de site van Schooltv-weekjournaal. Bij de eerste observatie was er een technisch probleem waardoor de aflevering een half uur later dan gepland werd bekeken. De leerkracht geeft in het interview aan dat bij technische problemen in de daaropvolgende week wordt getracht de aflevering te bekijken. Soms lukt dit niet door een gebrek aan tijd.

Tabel 6 Tijdsindeling School A - maandagmiddag

Tijdstip	Activiteit
13.20 – 13.30	<i>Leerlingen komen het lokaal binnen na de middagpauze</i>
13.30 - 14.00	<i>Bekijken van Schooltv-weekjournaal</i>
14.00 - 14.05	<i>Nabespreken opvallende onderwerpen Schooltv-weekjournaal</i>
14.05 – 14.30	<i>Rest van het middagprogramma</i>

Leeromgeving en Groeperingsvormen: De aflevering wordt in het eigen lokaal bekeken. Op het vaste moment van kijken zijn van de 23 leerlingen een 6tal leerlingen naar HVO (Humanistisch Vormingsonderwijs) of GVO (Godsdienstig Vormingsonderwijs). De overige leerlingen zitten in rijen van twee of drie tafels naast elkaar te kijken naar de uitzending.

Docentrollen, Leeractiviteiten, Leerinhoud en Toetsing: De leerkracht is vooraf aan de uitzending niet op de hoogte van de onderwerpen die worden behandeld. Zij is ook niet op de hoogte van de mogelijkheden die Schooltv hiervoor geeft, maar denkt dat dit wel een toevoeging zou zijn aan de uitzending.

[Leerkracht School A] *“Ja, natuurlijk zou dat een toevoeging zijn, dan haal je wel veel meer uit de afleveringen dan misschien nu gebeurt. Als je de kinderen voorbereidt, dan de aflevering gaat kijken en dan nabespreekt.”*

De aflevering wordt als de bel gaat en alle leerlingen op hun plek zitten aangezet, de leerkracht kijkt met de leerlingen mee en corrigeert hen als zij te rumoerig zijn. Na afloop van de aflevering stelt zij als daar tijd voor is een aantal vragen aan de leerlingen over de behandelde onderwerpen, deze vragen bedenkt zij zelf. Vervolgens wordt verder gegaan met de rest van het middagprogramma.

3.1.2 School B

Tijd: Op School B wordt de aflevering op de vrijdagmiddag bekeken, voor dit onderzoek is dit twee keer verschoven naar de maandagochtend. Op de vrijdagmiddag wordt de aflevering bekeken van 14.30 – 15.00 (zie Tabel 7) en op de twee afwijkende maandagochtend werd deze na de pauze van 11.15 – 11.45 (zie Tabel 8) bekeken.

Tabel 7 Tijdsindeling School B - vrijdagmiddag

Tijdstip	Activiteit
12.50 – 14.30	<i>1^e deel middagprogramma</i>
14.30 – 15.00	<i>Bekijken van Schooltv-weekjournaal</i>

Tabel 8 Tijdsindeling School B - maandagochtend

Tijdstip	Activiteit
08.30 – 11.00	<i>1^e deel ochtendprogramma</i>
11.00 – 11.15	<i>Pauze</i>
11.15 – 11.45	<i>Bekijken van Schooltv-weekjournaal</i>
11.45 – 11.50	<i>Nabespreken opvallende onderwerpen Schooltv-weekjournaal</i>

Bronnen en materialen: In de klas hangt een digibord, maar de computer die dit bord aanstuurt is al enige tijd kapot. Hierdoor werd de aflevering tijdens de eerste observatie op een normaal computerscherm bekeken en bij de tweede observatie op het digibord in het lokaal van een andere klas. Bij de derde observatie werkte de computer weer en werd de aflevering op het eigen digibord bekeken. Bij technische problemen doet de leerkracht weinig moeite om de aflevering later in de week nog te bekijken.

[Onderzoeker] *“We hebben wel gemerkt dat technische problemen snel voor kunnen komen, hoe bepalend is dat voor het kijken naar Schooltv-weekjournaal?”*

[Leerkracht School B] *“Nu heb ik alles op alles gezet omdat jij erbij was om het te kunnen kijken.”*

[Onderzoeker]“*Dat dacht ik inderdaad al, maar zou als ik er niet bij was er ook zoveel moeite worden gedaan om de aflevering te bekijken?*”

[Leerkracht School B]“*Ja, normaal gesproken zou ik dat niet doen. Dan is het helaas pindakaas.*”

Eventueel wordt er dan bij collega's nog even nagevraagd of de onderwerpen interessant waren en als het dan de moeite waard is zou de aflevering de dag erna misschien nog wel bekeken worden, dit hangt af van beschikbare tijd. School B maakt geen gebruik van het lesmateriaal dat Schooltv aanbiedt. Voor begrijpend lezen wordt gebruik gemaakt van 'Nieuwsbericht'. Dit is een methode die net als de leerlingenkrant van Schooltv-weekjournaal teksten met vragen bevat die gaan over recente nieuwsonderwerpen. Over het gebruik van de leerlingenkrant van Schooltv-weekjournaal zegt de leerkracht het volgende:

[Leerkracht School B]“*Weet je, ik denk dat dat net als op alle scholen is, 'wat kost dat?' en ik denk afhankelijk van de prijs hoor, ook van de kwaliteit van de krant (...) nou dat weet ik niet en kosten baten, die afweging moet je dan maken want we moeten ook een abonnement hebben op Nieuwsbegrip want dat is onze begrijpend leesmethode en dat kost ook geld en met al die bezuinigingen is dat een beetje te duur. Ik weet het dus niet, het is afhankelijk van de kwaliteit van dat blad en de toegevoegde waarde*”

Leeromgeving en Groeperingsvormen: De 24 leerlingen van School B bekijken de aflevering als de techniek het toelaat in hun eigen lokaal. De leerlingen zitten in groepjes van ongeveer 4-5 leerlingen als ze kijken naar de aflevering.

Docentrollen, Leeractiviteiten, Leerinhoud en Toetsing: De leerkracht is vooraf aan de uitzending niet op de hoogte van de onderwerpen die behandeld gaan worden.

[Leerkracht School B]“*Nee, dat zou ik denk ik wel kunnen weten, maar ik verdiep mij daar niet in nee. Ik laat het gewoon gebeuren maar ik leg dan na afloop wel de link naar wat heb je al eens gezien in het jeugdjournaal of bij nieuwsbegrip. Kijk wat ik soms wel doe is dat ik met de kinderen ga voorspellen van wat zal er in het Schooltv- weekjournaal zijn, wat denk je, wat zal er gebeurd zijn, wat zullen ze belangrijk genoeg vinden om te laten zien en dat vind ik ook, als je op zo'n manier kinderen alvast op het goede been zet en dat achteraf ook controleert, van klopt onze voorspelling dan is dat gelijk alweer een oefening van nieuwsbegrip bijvoorbeeld, op deze manier probeer ik het ook.*”

De uitzending wordt bekeken, eventueel even kort nabesproken met vragen die de leerkracht zelf heeft bedacht tot het einde van de schooldag.

3.1.3 Vergelijking

Kijkend naar de inzet van Schooltv-weekjournaal kan gezien worden dat beide scholen kijken naar Schooltv-weekjournaal op een vaste dag, op een vast tijdstip. Hierbij wordt weinig tijd ingepland voor een nabespreking. Dit nabespreken gebeurt ook niet bij elke aflevering dit heeft te maken met de beschikbare tijd en de behandelde onderwerpen.

Op beide scholen wordt de uitzending bekeken op het digibord, en beide scholen ondervinden weleens technische problemen. Het grote verschil is dat school A meer moeite zal doen om de aflevering later in de week te bekijken dan school B.

De leerkrachten van beide scholen zijn vooraf aan de uitzending niet op de hoogte van de onderwerpen die behandeld gaan worden, op school A komt dit door onwetendheid, bij school B door

een combinatie van onwetendheid in combinatie met het creëren van een spelelement door te raden wat er in de uitzending gaat komen.

3.2 Beweegredenen voor het inzetten van Schooltv-weekjournaal in het onderwijs

3.2.1 School A

Leerkracht: De directie van school A geeft als richtlijn dat Schooltv-weekjournaal moet worden ingezet. De leerkrachten zijn vrij om in te vullen of en hoe zij dit doen. Zo kiest de leerkracht van groep 7 van School A er voor om de uitzending op een vast tijdstip op de maandagmiddag te bekijken, dit doet zij uit gewoonte. De leerkracht vindt het belangrijk om Schooltv-weekjournaal te bekijken. Haar *visie* is dat het programma leerlingen bewust maakt van wat er in de wereld gebeurt op het niveau van de leerlingen en het is ook nog eens leuk. Door de verschillende onderwerpen die worden behandeld worden gevoelige onderwerpen bespreekbaar gemaakt en vormt het geheel een verrijking, zinvolle aanvulling op het leerplan. Als *leerdoel* kan gezien worden dat de leerlingen bewust worden gemaakt van wat er in de wereld speelt. Doordat de leerkracht zo positief staat tegenover het programma Schooltv-weekjournaal komt bij haar het kijken naar de uitzending niet vaak te vervallen, tenzij de techniek te wensen over laat.

Over het bijbehorend lesmateriaal is zij niet volledig op de hoogte, in het verleden heeft zij ooit meegedaan aan de stelling op de website maar dit jaar heeft ze zich hiervoor niet opgegeven. Over de meerwaarde van het bijbehorende lesmateriaal zegt de leerkracht het volgende:

[Leerkracht School A]“*Maar het voegt wel zeker wat toe, dat vind ik van al die dingen als je daar gebruik van maakt dan voegt dat wat toe. Zonder dat je dat doet heb je er ook al wat aan, want je kunt het allemaal ook wel begrijpen als je die extra dingen niet doet, ja dan verdiep je het minder.*”

Voor de extra opdrachten die soms tijdens de aflevering worden gegeven wordt, als zij relevant en opgepikt worden door de klas, daar wel ruimte voor gemaakt

[Leerkracht School A]“*Ja, dat soort dingen zijn wel mogelijk, ik ben wel flexibel genoeg om ergens mee te schuiven om daar ruimte voor te maken. Ik heb ook wel een keer gehad dat we misschien een half uur in gesprek waren naar aanleiding van een onderwerp uit een uitzending. Ja, dat is prima, als dat uitkomt dan doe je dat gewoon.*”

3.2.2 School B

Leerkracht: De afspraak in de bovenbouw van School B, is dat Schooltv-weekjournaal wordt bekeken. Hoe dit wordt ingevuld mag de leerkracht zelf beslissen. De leerkracht van de bovenbouwgroep van School B heeft ervoor gekozen dat het programma op een vast tijdstip op de vrijdagmiddag wordt bekeken. De *visie* van de leerkracht is dat een kind vanuit zichzelf niet zo heel snel naar een actualiteitenrubriek zou gaan kijken, en door dit met de klas te doen het voor leerlingen mogelijk is om op zaken te reageren en deze te bespreken. Het *leerdoel* is dat doordat er een link wordt gelegd naar belangrijke zaken die spelen. Deze komen voor in de begrijpend lezen methode, in jeugdjournaal en in Schooltv-weekjournaal, hierdoor worden leerlingen bewust worden van wat er in de wereld gebeurt.

[Leerkracht School B]“*En dat dit dus een geheel wordt maakt het heel goed voor de kinderen waardoor ze heel duidelijk een beeld krijgen van ‘oké, dit doet er dus toe’.*”

Daarnaast geeft de leerkracht aan dat Schooltv-weekjournaal sturing geeft aan de leerlingen:

[Leerkracht School B] “(...) ja, nou aan de andere kant het geeft ook lijn het geeft ook sturing he, en dan kunnen ze na de tijd kijken van wat vind ik leuk. Het is natuurlijk een grote massa met informatie en het is voor een kind natuurlijk heel erg moeilijk om uit die enorme massa uit te zoeken wat ze willen weten en Schooltv-weekjournaal geeft die lijn, geeft dat stuur, ‘je zou misschien daar naar moeten kijken of daarnaar moeten kijken’ en daar kan je dan gericht op gaan zoeken.”

Als er zich technische problemen voordoen en de kennis van de leerkracht reikt niet ver genoeg om deze op te lossen wordt de aflevering niet bekeken, dit komt vooral doordat het schoolprogramma zo vol zit dat het lastig is om het programma op een ander moment te bekijken. Dit is ook een van de redenen die de leerkracht aangeeft waarom er geen gebruik wordt gemaakt van het bijbehorend lesmateriaal. Als eerste is de leerkracht niet volledig op de hoogte over het aanbod van het lesmateriaal, maar daarnaast zijn er ook de kosten en de beschikbare tijd redenen om dit niet in te zetten. Voor de website ziet zij wel een mogelijkheid om deze in de toekomst in te gaan zetten:

[Leerkracht School B] “Ik zou dat wel in kunnen passen, het is misschien zelfs wel een tip. Ik gebruik op het moment de Willem Wever site voor tijdens het leeshalfuur mogen de kinderen die de beurt hebben een half uur lang op Willem Wever zoeken, maar ik zou dan ook kunnen zeggen ‘je mag eens op de Schooltv-weekjournaal site kijken of op Willem Wever, kies maar een van de beide sites uit en ga daar maar eens op kijken dus dat zou wel kunnen.”

3.2.3 Vergelijking

Kijkend naar de beweegredenen en van leerkrachten over het inzetten van Schooltv-weekjournaal kunnen we zien dat deze grotendeels overeenkomen. Beide leerkrachten zijn positief over het televisieprogramma en hebben weinig kennis over het bijbehorende lesmateriaal. Dit is de grootste reden voor het niet inzetten van die bijbehorende lesmateriaal, daarnaast speelt het gebrek aan tijd door het overvolle lesprogramma hierbij ook een rol. School A zal meer moeite doen dan School B om het programma bij technische problemen alsnog verderop in de week te bekijken.

Ook de leerlingen van beide scholen zijn het met elkaar eens, het is een leuk, leerzaam programma maar als de onderwerpen niet interessant zijn wordt het saai. Meer dan de helft van de leerlingen kijkt naar het NOS-journaal, zij vinden dat Schooltv-weekjournaal een goede aanvulling is op dit journaal. De leerlingen van School A zouden graag de uitzending op de vrijdag kijken zodat het nieuws wat recenter is en zij nog mee kunnen doen aan de prijsvraag.

3.3 Ervaringen van het programma Schooltv-weekjournaal

3.3.1 School A

Leerkracht: De leerkracht van School A is erg positief over Schooltv-weekjournaal:

[Leerkracht School A] “Ik vind het een leuk programma voor de kinderen om naar te kijken, ze brengen het belangrijkste nieuws en daar pikken ze toch een paar items uit die ze wat beter uitwerken af en toe met een schemaatje of met plaatjes of in ieder geval op een enigszins boeiende manier. En dan die quiz die erin voorkomt of dat er iemand in de studio komt, heel afwisselend. Ja ik vind het echt een aantrekkelijke manier om het nieuws te brengen voor kinderen.”

Vooraf de afwisseling in onderwerpen, dat je er echt wat van leert en dat het onderdeel ‘Bas-Sab’ in het programma zit vindt de leerkracht positief.

Leerlingen: Ook de leerlingen zijn overwegend positief over het programma Schooltv-weekjournaal, ze vinden het een leuk en leerzaam programma. Dit hangt wel af van de onderwerpen die worden behandeld. Bijna alle leerlingen kijken thuis naar het NOS-journaal, hierdoor weten zij al veel van het nieuws af, waardoor het Schooltv-weekjournaal vaak ‘saai’ wordt. Wel zijn de leerlingen het er met elkaar over eens dat in het Schooltv-weekjournaal de dingen wel beter worden uitgelegd dan in het NOS-journaal:

[Leerling 1 School A] *“Bij het grote mensen journaal geven ze vaak heel veel informatie, en dan kan het zijn dat je dat vergeet, dat heb ik heel vaak.”*

[Leerling 2 School A] *“Bij het nieuws, dat begrijpen volwassenen veel beter, ik heb wel wat woorden voorbij zien komen van ‘huh wat betekend dat nou.’ Schooltv-weekjournaal heeft dat niet.”*

Het enige grote negatieve punt dat naar voren kwam is dat de leerlingen het vervelend vinden dat de aflevering pas op maandag wordt gekeken. In het weekend hebben zij al het nieuws al voorbij zien komen waardoor het teveel herhaling wordt, en voor de prijsvraag zijn ze te laat:

[Leerling 3 School A] *“Nee, wij doen niet mee aan de prijsvraag, want wij kijken het altijd later op maandag. Sommige jongens hebben het al weleens gevraagd, en meisjes ook wel.”*

3.3.2 School B

Leerkracht: De leerkracht vindt dat het programma de laatste jaren vooruit is gegaan, er wordt dieper op de onderwerpen ingegaan waardoor het programma van toegevoegde waarde is voor het onderwijsprogramma.

[Leerkracht School B] *“Ik vond dat een paar jaar geleden waren er teveel dingen die erin zaten omdat ze leuk en populair zijn en nu wordt er veel meer gekeken naar, vind ik, dat er echt diep op een onderwerp wordt ingegaan. Volgens mij zijn er ook wat minder items, wel de korte nieuwsflitsen waar de kinderen die dan niet thuis het nieuws kijken ook de highlights meekrijgen, maar daarnaast zijn er een of twee onderwerpen die echt worden toegelicht en dat vind ik prettig.”*

Leerlingen: De leerlingen van School B vinden Schooltv-weekjournaal overwegend een leuk programma, soms is het ‘saai’ omdat onderwerpen dan niet interessant zijn, maar als die wel interessant zijn is het ‘leuk’ en ‘grappig’.

[Leerling 1 School B] *“Ik vind het wel leuk, en soms leer je er ook wel van en er zitten grappige stukjes bij.”*

[Leerling 2 School B] *“Ik leer er niet echt van, vind het vooral erg grappig.”*

[Leerling 3 School B] *“Ik vind het wel grappig, maar sommige onderdelen zijn saai, en sommige zijn wel leuk.”*

Omdat in dit geval het om een gecombineerde bovenbouwklas gaat van de groepen 6,7 en 8 en Schooltv-weekjournaal als doelgroep groep 7 en 8 heeft, is er aan de groep 6 leerlingen gevraagd of zij het programma misschien wat lastig vonden, dit is niet het geval zij begrijpen het programma goed.

Het merendeel van de leerlingen kijkt thuis naar het NOS-journaal en zij vinden dat het Schooltv-weekjournaal hier een goede aanvulling op is omdat onderwerpen beter worden uitgelegd. Daarnaast kijkt een kwart van de leerlingen weleens op de website van Schooltv-weekjournaal, dit om op de stelling te reageren of nieuwtjes te lezen. Een leerling antwoordt hierop het volgende:

[Leerling 4 School B] “Als ik er dan niet ben op school, dan kijk ik op de website de uitzending nog wel eens na.”

3.3.3 Vergelijking

Kijkend naar de ervaringen van leerkrachten en leerlingen over Schooltv-weekjournaal blijkt dat de leerkrachten positief zijn over het programma Schooltv-weekjournaal. De leerkracht van school A noemt als positieve punten de afwisseling van de onderwerpen en de leerzaamheid van het programma. De leerkracht van school B gaat vooral in op de vooruitgang van het programma in de afgelopen jaren, het programma heeft een beter diepgang gekregen volgens haar.

De leerlingen vinden het een ‘leuk’, ‘leerzaam’ programma mits de onderwerpen interessant zijn. Als deze oninteressant zijn wordt het programma meteen ‘saai’ worden gevonden. Bij school A kwam naar voren dat de leerlingen het erg vervelend vinden dat Schooltv-weekjournaal op maandag wordt bekeken, zo zijn de onderwerpen niet meer up-to-date.

4. Conclusie

Het doel van dit onderzoek was het krijgen van een beeld over hoe basisscholen Schooltv-weekjournaal inzetten in het basisonderwijs. Hiervoor was allereerst van belang duidelijk te hebben hoe scholen Schooltv-weekjournaal inzetten. Aan de hand van de observaties valt te concluderen dat basisscholen Schooltv-weekjournaal wekelijks op een vast tijdstip bekijken. De aflevering wordt bij beide scholen soms kort nabesproken, maar echte verwerkingsopdrachten worden er niet gedaan. Voor een goede verwerking van educatieve televisie stellen Chu en Schramm (2004) dat het belangrijk is een programma na te bespreken en tijd in te plannen voor een verwerkingsopdracht. De leerkracht van School A geeft ook aan dat zonder verwerkingsopdrachten de onderwerpen minder verdiept worden. Reden voor het niet inzetten van het bijbehorend lesmateriaal is dat de leerkrachten niet op de hoogte zijn van alle mogelijkheden die Schooltv biedt, en een overvol lesprogramma. Het ontbreekt de leerkrachten voornamelijk aan kennis, kennis over wat Schooltv te bieden heeft maar ook aan technische kennis. Tijdens de observaties heeft bij beide scholen een technisch mankement het bekijken van de aflevering vertraagd. Uit het onderzoek van Hew en Brush (2007) kwamen deze zelfde redenen *resources*, de techniek en materialen, en *knowledge*, de kennis over de techniek en materialen, naar voren, als meest voorkomende categorieën met barrières voor het gebruiken van een technologie in het onderwijs.

Vervolgens was het interessant een beeld te krijgen van de beweegredenen voor de leerkrachten om het programma in te zetten. De leerkrachten zetten het programma Schooltv-weekjournaal in omdat het een leuke manier is om leerlingen bewust te maken van de wereld. Het programma brengt het nieuws op een begrijpelijke manier en heeft een goede afwisseling van onderwerpen. Daarbij geeft de leerkracht van School B aan dat het programma leerlingen sturing geeft voor het omgaan met de informatiestroom. De leerkrachten noemen vooral de kennisoverdracht als reden voor het inzetten van Schooltv-weekjournaal, terwijl er in de literatuur nog een aantal andere redenen worden genoemd. Zo noemt Levelt (1981; geciteerd in Olden, 1984) dat Schooltv programma’s lesondersteunend, leerkrachtvervangend, en onderwijsassisterend kunnen zijn. En stelt Koumi (2006) dat video naast dat het leerzaam is en emoties voedt, het een mogelijkheid is om ervaringen te creëren die normaal niet mogelijk zijn om in een klaslokaal aan te bieden. De redenen die de leerkrachten noemen voor het inzetten van Schooltv-weekjournaal, dat het leerlingen bewust maakt van de wereld op een leuke manier en dat het gevoelige onderwerpen bespreekbaar maakt, zijn dezelfde als de redenen die Schooltv aangeeft voor het kijken naar Schooltv-weekjournaal. Alleen de redenen dat Schooltv-

weekjournaal meningsvorming stimuleert, leerlingen kennis laat maken met serieuze media, stem geeft aan leerlingen en voor media-educatie zorgt worden niet genoemd. Dit komt voort uit het beperkte gebruik van het bijbehorende lesmateriaal. De leerkracht van school B geeft aan dat sommige onderwerpen uit het televisieprogramma Schooltv-weekjournaal overeenkomen met ‘Nieuwsbegrip’ een methode voor begrijpend lezen. Deze methode is soortgelijk aan de methode die bij Schooltv wordt uitgegeven. Bij gebruik van de leerlingkrant van Schooltv-weekjournaal zullen er nog meer onderwerpen overeenkomen, maar een dergelijke overstap hangt volgens de leerkracht van School B af van de kosten baten afweging.

Als laatste zorgt een beeld over de ervaringen van leerkrachten en leerlingen voor een aanvulling op het beeld over de inzet van Schooltv-weekjournaal in het basisonderwijs. De leerkrachten in dit onderzoek zijn positief over het televisieprogramma Schooltv-weekjournaal de beoordelingen uit de halfjaarrapportage van DUO Market Research (2011) komen overeen met de beoordelingen van de leerkrachten van dit onderzoek. Ook de aspecten waardoor de hoge waardering voor schooltelevisie; *het illustratieve, visuele aspect, het actuele aspect, het stimulerende en activerende aspect, het ondersteunende aspect en de afwisseling in het lesgebeuren* (Olden, 1984) worden door de leerkrachten in dit onderzoek genoemd. De leerkrachten ervaren het programma vooral als een programma dat assisteert bij het leren van vaardigheden en dat het programma motivaties en gevoelens voedt. Dat het programma als aanbieder van ervaringen kan worden ervaren, wordt door de leerkrachten niet aangegeven.

De leerlingen zijn het met elkaar eens dat het programma ‘leuk’ is als de onderwerpen interessant zijn. Als zij de onderwerpen niet interessant vinden of al eerder gezien hebben in bijvoorbeeld het NOS-journaal dan wordt het programma ‘saai’ gevonden. Een ander punt dat de leerlingen van school A aangeven is dat zij het vervelend vinden als het programma pas op maandag wordt bekeken, zo is het nieuws niet meer up-to-date. Een aanbeveling voor de leerkracht van school A is om het programma op de vrijdag te gaan bekijken.

Dus het antwoord op de hoofdvraag is dat leerkrachten het programma Schooltv-weekjournaal inzetten omdat dit of een afspraak is op de school, of als richtlijn van de directie wordt aangegeven. Daarnaast vinden zij zelf het programma een leuke manier van het bewust maken van de leerlingen over wat er in de wereld gebeurt. Het beperkt inzetten van het bijbehorend lesmateriaal komt doordat de leerkrachten niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden die Schooltv biedt, het lesprogramma is te vol voor meer opdrachten en de leerkrachten zijn tevreden met de manier waarop zij het programma inzetten.

5. Discussie

De literatuur geeft aan dat het voor de effectiviteit van een educatief televisieprogramma belangrijk is tijd te maken om verwerkingsopdrachten te doen en educatieve televisie goed te implementeren in het curriculum (Chu & Schramm, 2004). Echter de scholen uit dit onderzoek maken beperkt gebruik van deze bijbehorende lesmaterialen bij Schooltv-weekjournaal. Dit komt doordat de leerkrachten niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden die Schooltv biedt. Schooltv zou door een proactieve benadering van de basisschooldirecteuren over hun aanbod van lesmateriaal bij het programma Schooltv-weekjournaal meer scholen kunnen laten inzien dat zij een uniek multimediaal product aanbieden. Het benaderen van basisschooldirecteuren en niet de leerkrachten is om een schoolbrede inzet van het programma te kunnen bewerkstelligen.

Maar de leerkrachten geven aan dat het programma op zichzelf al een toevoeging is voor het onderwijs. Als er relevante onderwerpen in het programma voorbij komen en er is nog tijd worden deze in de klas besproken. Over de inzet van het bijbehorend lesmateriaal hebben de leerkrachten zich niet verdiept, zij zijn niet op de hoogte welke mogelijkheden Schooltv biedt. Deze twee scholen maken net zoals het merendeel van de Nederlandse basisscholen beperkt gebruik van het bijbehorend lesmateriaal. Voor Schooltv een reden om zich erover te buigen of de Nederlandse basisscholen wel behoefte hebben aan het inzetten van verwerkingsmateriaal bij Schooltv-weekjournaal of komt dit lage gebruikspercentage doordat er te weinig bekend is over de mogelijkheden van het bijbehorend lesmateriaal aangeboden door Schooltv en de meerwaarde hiervan.

Het beeld dat is ontstaan uit dit onderzoek is niet voldoende om een uitspraak te kunnen doen over de beweegredenen van alle basisscholen uit Nederland voor het beperkt inzetten van het bijbehorend lesmateriaal van Schooltv-weekjournaal. Dit omdat dit onderzoek is uitgevoerd op slechts twee basisscholen en er doordat dit een bacheloronderzoek betreft een beperkte tijd beschikbaar was voor het onderzoek.

Vervolgonderzoek zal een bijdrage kunnen leveren aan dit vraagstuk. Onderwerpen die onderzocht kunnen worden zijn: ‘of basisscholen op de hoogte zijn van het bestaan van de mogelijkheden die Schooltv biedt’ en ‘beweegredenen van scholen die wel gebruik maken van het bijbehorend lesmateriaal van Schooltv-weekjournaal’. Daarnaast is dit onderzoek naar de beweegredenen van scholen die beperkt gebruik maken van het bijbehorend lesmateriaal van Schooltv-weekjournaal, uit te voeren op andere basisscholen. Zodat er wel uitspraken kunnen worden gedaan over de beweegredenen van alle basisscholen uit Nederland voor het beperkt inzetten van bijbehorend lesmateriaal bij Schooltv-weekjournaal.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes* 50, p. 179-211. doi: 10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Akker, J. van den (2003). Curriculum perspectives: An introduction. In J. Van den Akker, W. Kuiper & U. Hameyer (Red.). *Curriculum landscapes and trends*, p. 1-10. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers
- Anderson, D.R., Huston, A.C., Schmitt, K.L., Linebarger, D.L. & Wright, J.C. (2001). Early Childhood Television Viewing: and adolescent behavior: the recontact study. *Monographs of the society of research in child development* 66(1). Verkregen via <http://www.jstor.org/stable/3181552>
- Baarda, D.B., De Goede, M.P.M. & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek* (2e geheel herziene druk). Groningen: Wolters Noordhoff.
- Bates, A.W. (1980). Towards a better theoretical framework for studying learning from educational television. *Instructional Science* 9, p. 393-415.
<http://www.springerlink.com/content/m151g50118958280/>
- Chu, G.C., & Schramm, W. (2004). *Learning from television. What the research says*. Greenwich: Information age publishing
- Dooley, D. (2001). *Social Research Methods* (4de editie). New Jersey: Prentice Hall.

- DUO Market Research (2011). *Rapportage Schooltv-weekjournaal Najaar 2011 Media Monitor Basisonderwijs 2011-2012*. Verkregen via: <http://www.schooltv.nl/docent/7-8/item/3500621/onderzoek-schooltv/>
- Fullan, M., & Smith, G. (1999). *Technology and the Problem of Change*. Verkregen via: http://www.michaelfullan.ca/articles_98-99/12_99.pdf
- Hagen, E. (2011). *Schooltv-weekjournaal vs. NOS jeugdjournaal? Vergelijkend onderzoek naar geruststellingstechnieken in de zaak Milly Boele* (Afstudeeronderzoek, Rijksuniversiteit Groningen). Verkregen via: Http://scripties.let.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/Master/DoorstroomMasters/Journalistiek/2011/hagen.e./MA-1341871-E_Hagen.pdf
- Heuvelman, A., Fennis, B. & Peters, O. (2011). *Mediapsychologie*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers
- Hew, K.F., & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: current knowledge gaps and recommendations for future research. *Education Tech Research Dev*, 55, p. 223–252. doi: 10.1007/s11423-006-9022-5
- Hixon, E., & Buckenmeier, J. (2009). Revisiting Technology Integration in Schools: Implications for Professional Development. *Computers in the Schools*, 26, p. 130–146. doi: 10.1080/07380560902906070
- Huston, A. C., Bickham, D. S., Lee, J. H. & Wright, J. C. (2007). From Attention to Comprehension: How Children Watch and Learn From Television. In N. Pecora, J. P. Murray & E. A. Wartella (Red.), *Children and Television, Fifty years of research* (p. 41-63). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Knot, H. (2011). Onderwijstelevisie in Nederland: de eerste jaren; Over de eerste jaren van de televisie in het onderwijs. *Journal on media culture* 14. Verkregen via <http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME14/Onderwijstelevisie.shtml>
- Koumi, J. (2006). *Designing video and multimedia for open and flexible learning*. London & New York: Routledge.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: SAGE Publications Inc.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded Sourcebook: Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: SAGE Publications Inc.
- Molen, J.H.W. van der (1998). Children's and Adult's Recall of Television versus Print news: Is print really better? *Communication & Medicine* 23(4). Verkregen via <http://crx.sagepub.com/content/27/2/132.full.pdf+html>
- Moore, D. S., & McCabe, G.P. (2005). *Statistiek in de praktijk*. Den Haag – Sdu Uitgevers bv.
- Moreno, R. & Mayer, R. E. (2000). A learner-centered approach to multimedia explanations: Deriving instructional design principles from cognitive theory. *Interactive Multimedia Electronic Journal of Computer Enhanced Learning* 2(2). Verkregen via <http://imej.wfu.edu/articles/2000/2/05/index.asp>

- Neuman, S.B. (1995) *Literacy in the Television Age: The Myth of the TV Effect*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation
- NOS (2011, 29 augustus). *Jeugdjournaal en Schooltv samen verder*. Verkregen via <http://nos.nl/artikel/268232-jeugdjournaal-en-schooltv-samen-verder.html>
- Olden, H. (1984). *Praxis 39; Kinderen en televisie kijken*. Den Bosch: Malmberg.
- Reeves T.C. (1998). *The impact of media and technology in Schools*. (Dissertatie, the University of Georgia). Verkregen via http://www.ic.sunysb.edu/Stu/ashidele/The_Impact_of_Media_by_Bertelsmann_Fdtn.pdf
- Richert, R.A., Robb, M.B., & Smith, E.I. (2011). Media as Social Partners: The social nature of young children's learning from screen media. *Child Development* 82(1) p. 82-95. doi: 10.1111/j.1467-8624.2010.01542.x
- Schooltv (n.d.). *Redenen om naar Schooltv-weekjournaal te kijken*. Verkregen via: <http://www.schooltv.nl/docent/project/1557747/schooltv-weekjournaal/1557783/waarom-schooltv-weekjournaal/>
- Seels, B., Fullerton, K., Berry, L., & Horn, L. J. (2004). Research on learning from television. In D. H. Jonassen (Red.), *Handbook of research on educational communications and technology*, 2nd edition. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Westley, B.H., & Jacobson, K. (1963). Dimensions of Teachers' Attitudes Toward Instructional Television. *Educational technology research and development* 11(3), p. 47-60. doi: 10.1007/BF02768406
- Yin, R. K. (1994). *Case study research, design and methods* (2de editie). Thousand Oaks, CA.: SAGE Publications Inc.